

at den er usalige jomfruers sjæl (a). Ternen styrte sig tavst i middagsheden i sit eget spejlbillede (b) *Johannes V. Jensen* (7).

Dværgternerne ... passer sin næringsvej, lille og let, livlig og adræt, altid i bevægelse ... nu falder den som en sten ned på sit bytte for snart derpå at stige op igen med et lille sejrstolt skrig og svæve afsted, lignende et fint hvidt lommetørklæde *S. H. A. Rambusch* (8). Som et smykke ligger den over sine æg på den stenede strand med en trekantet hvid plet på panden foran hovedets sorte hætte og de lange smalle vingers spidser overkors bag sig. Det er dværgternerne, strandens fikseste flyver *Tage Heft* (9).

Frit som en terne kan jeg styrtdykke mod bevidsthedens overflade og komme op med et bytte af barndomsoplevelser i næbbet *Ove Abildgaard* (10). Han [Mozart] svæver over sit stof som en terne over havet og slår ned, lynsnart og yndefuldt i det afgørende øjeblik *Carl Nielsen* (11).

Ternerne sakser på rappe vinger · de springske totter af bugtens bølge *Ib Paulsen* (12); ud over brinkerne springer letsindige terner · og napper de smægtende vande drilagtigt i barmen *Knud Wiinstedt* (13). En terne tumler op · i havstokken, vakler tungt op mod vinden · glider af, drejer på vingespidserne og stormer ud · med skyggen springende under sig *Per Højholt* (14); en terne · svæveglider · samler · himmel-havets · sene hvidt · i vingesvejf af · stilhed *Tove Meyer* (15); og hvide skyer · af spidsvingede terner · kaster sig i vindene *Bodil Bech* (16).

Den lyste frem, den første terne, · yndefuldt og uskyldshvid; · · Solfugl, solflugt, havets svale *Erik Bertelsen* (17); sort nakke, sølvgrå fjer, · skarlagens næb og kløer, · sådan fløj du, terne · lig en vinget stjerne, · så skinnende, så skør *Valdemar Rørdam* (18). Nej, ingen fugl er dig i ynde lig, · du hvide terne over havblå vig, · Og hvad er skingert som dit solskinnskrig? *K. L. Kristensen* (19); et luftigt havskrig fra den høje himmel · kom fra en søgende og enlig terne *Johannes V. Jensen* (20).

Erik Bertelsen, Ternerne (17); St. St. Blicher, Ternerne (21); K. L. Kristensen, Ternerne (19); Orla Bundgaard Povlsen, Terne (22); Klaus Ribbjerg, Terne (23); Valdemar Rørdam, Strandterne (18).

LITTERATUR: (1) 180 2, 134; (2) 707b 67; (3) 757 39; (4) 707c 104; (5) 132 66; (6) 51 19/4 1952; (7) a 401c 49f sml. 57,63; b Norne-Gæst 1919; (8) 700 129; (9) 319 124; (10) 666 30; (11) 614 15; (12) 670d 29; (13) 906b 9; (14) 379b 15; (15) 567f 20; (16) 39b 33; (17) 56e 47; (18) 753o 56f; (19) 467e 52f; (20) 401q 53; (21) 69b 45-47; (22) 697g 18; (23) 731b 128f.

Alk. Kobberstik af P. Bränniche i Erik Pontoppidan: Den danske Atlas, I, 1763.

Alk, *Alca torda*

Alken er sort på hovedet og hele oversiden, mens undersiden er hvid, armsvingfjerenes hvide spidser danner en bugtet søm på ryggen. Det korte, høje, i spidsen nedadkrummede næb er furet i siderne. Hos os yngler alken kun på Græsholm ved Christiansø, men den er en alm. vintergæst i de indre farvande.

– Danmarks Dyreverden 7, 235-40.

Knoglefund fra yngre stenalder (1).

Alk. ældre nydansk d.s. (o. 1700ff), lånt fra norsk jf. oldnord. alka; af en indoeuropæisk ord-rod el, ol med betydningen 'hvid, strålende' eller 'skrig', sml. havlit (2). Som persontilnavn i 1400-t (3).

Lomvibe o. 1700 (4) er snarere lomvie; *vangebo* Bornholm o. 1750 (5) opkaldt efter fiskerlejet Vang; *mula, mule* Bornholm 1763ff (6), ynglede forhen på Mulefjeldet ved Hammeren; *tordalk* 1823ff (7), forleddet betyder skarn (sml. torbist bd. 1) og hentyder til ekskrementer og stinkende fiskerester omkring ynglestedet (8), *marsvinflugt*, 1852ff; ved Lillebælt, Stubbekøbing (9), *papegøje-and* 1852ff (10) på grund af det store næb og den

spidse hale, jf. *søpapegøje* Fejø, Bornholm (11), *papegøje* Vendsyssel, Stubbekøbing (12); *Karen Kræmmer* Agger o. 1900 (13), *Peter Andersen* (Pi Ajsen) Vendsyssel (14), *allike* Vendsyssel, Læsø (15), *perdrik* VFyn (16), *sildedrikker*, *silledukker*, *-dykker* Gilleleje (16), *havrenar* Bøtø 1884, måske fordi den pludselig kunne forsvinde i strandhavren (marehalmen) (17); kaldes *pingvin(er)* af turister på Ertholmene; *soalk* (16), sml. lomvie s. 177, *skomar* (18).

Færøerne: *álka*, *nakkalange* 'langnakke' 1781 (19), ungen: *urðnakona*; Grønland: *agpa* (også lomvie) i talrige stednavne; *agpardluk*, *akparsuk* (1764), *apparluk*, *agpartluk* 'den grimme agpa' (lomvie) (20).

LITTERATUR: (1) 548 47; (2) 626 6; (3) 363 2.1,12; (4) 434 2, 834; (5) 76c 328; (6) 693b 1,621; 165 30,1936, 121, 188,193; 203 226; 785 106; (7) 842 215; 451 413; (8) 659 24, 221; (9) 451 413; 169 4,1932-37,244; 388; (10) 451 413; 376 33; (11) 785 239; 388; (12) 202c 3, 109 (Horns h.); 388; (13) 212c 2, 91; (14) 202c 3,114; (15) 202c 1,39; 202d 2, 29; (16) 388; (17) 160 1904/30:833; (18) 287 8; (19) 522 69; (20) 562 62,1923,189.

På Færøerne fanges årligt 100.000 alke, »de er så utallige, så at de udflyver fra bjergene i sådan mangfoldighed, at de i klart vejr kan skjule solens skin ligesom tykke skyer og giver sådan en brusen og lyd af deres flugt at den, som hører det og ikke forstår, skulle ikke tænke andet end det var torden« (1673; 1); 1802 oplyses, at der årligt fanges ca. 10.000 (2). Af 20-30 skind syes en pels til en voksen, fuglens hals egner sig også godt til pelsværk (3).

Puster man skindet op forsvinder alkene (Grønland; 4).

Om en fuld mand, der raver omkring, siges: han er fuld som en alk (1802; 2) – »ikke, som man urigtig siger, allike« (1809; 5); alken ligner en fuld mand, når den kommer med vaklende skridt på landjorden.

Det stod som mellem alken og lomvien – om en lille forskel mellem to ting (Færøerne; 6).

»Alkene der står som begravelsesherrer på skæret« *Tage Voss* (7).

Halfdan Rasmussen, Alken (8).

LITTERATUR: (1) 171 63; (2) 418 246f; (3) 756 2, 183; (4) 547 78; (5) 439d 358; (6) 522 85; (7) 925 153; (8) 708h 12.

Søkonge, *Plotus alle*

Den ligner i fjerdragten en alk, men er meget mindre, og næbbet er kort og spidst. Meget fåtallig vintergæst fra de højarktiske egne.

– Danmarks Dyreverden 7, 241.

Søkonge 1767ff (1); *sildepirris* 1763ff (2), efterledet: lille, svag, forkrøblet eller ranglet individ (3) *bårefjert*, *bosfjer* Læsø 1802 (4), *Peder Drikker* og *Peder Dykker* 1829 (5), sml. lomvie nedenfor, *krageand*, *perdrik*, *grønlandsdue* og *Søren Jakob* 1852 (6), *krabbedykker* 1875ff (7), *alkekonge* (8) *viband* Århuseggen efter stemmen (9), *bitte allike* Vendsyssel (10). – Færøerne: *fulkubbi*, *-kobbi*; Grønland: *agparliarssuk*, *kutsulak*.

LITTERATUR: (1) 659 23, 308; (2) 693b 1,621; 451 411; (3) 659 18, 1373; (4) 61 154; (5) 903 5.2,183f; (6) 451 411; (7) 451b 738; 659 11,225; (8) 659 1,446; (9) 169 1,240; (10) 202c 1,39.

Søkonge. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

